

Ministeriet for Fødevarer,
Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen

Hobbyvejledningen om handel med og overdragelse af frø til ikke-kommerciel brug og bevaring

Februar 2023

Forord

I denne vejledning kan du læse om regler og praksis, der gælder ved handel med og udveksling af grøntsagsfrø, markfrø og udsæd.

I vejledningen beskriver vi de regler, der findes i EU's markedsdirektiver og de danske bekendtgørelser om handel med grøntsagsfrø, markfrø og sædekorn, og vi forklarer, hvad du skal gøre for at leve op til reglerne. Vi beskriver dansk praksis i forhold til reglerne og de særlige muligheder og undtagelser for ikke kommercielle aktiviteter, der er i forhold til reglerne. Ligesom vi beskriver de regler, der findes i EU's direktiver om bevaringssorter og hobysorter.

I vejledningen beskriver vi den danske praksis inden for de gældende regler om overdragelse af frø, bevaringssorter, markedsadgang og biodiversitet. Når der kun er nævnt frø, dækker det alle arter nævnt i bilag 1, herunder grøntsagsfrø, markfrø og sædekorn.

Det er vores mål, at du i vejledningen kan finde relevante oplysninger og konkrete eksempler, ellers er du altid velkommen til at kontakte Landbrugsstyrelsen på e-mail planter&biosikkerhed@lbst.dk eller telefon 33 95 80 00.

Planter & Biosikkerhed

Hobbyvejledningen om handel med og overdragelse af frø til ikke-kommerciel brug og bevaring

Denne vejledning er udarbejdet af Landbrugsstyrelsen i 2023

Foto: Colourbox (forside), NordGen, Anders Borgen, Louise Windfeldt, TystofteFonden og Landbrugsstyrelsen.

© Landbrugsstyrelsen

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri
Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V
Tlf.: 33 95 80 00
E-mail: mail@lbst.dk
www.lbst.dk

ISBN 978-87-7120-008-9

Indhold

Forord 2

1.	Hvad kan du læse om i vejledningen?	5
1.1	Hvem retter vejledningen sig især til	5
1.2	Har du spørgsmål	5
1.3	Hvem er områdets myndigheder	5
2.	Hvorfor er handel med og udveksling af frø til kommercielt brug reguleret og hvad er undtaget fra regulering?	6
2.1	Handel til kommerciel brug	6
2.2	Hvad er undtaget fra reglerne?	7
2.3	Hvilke arter er reguleret og hvilke er ikke reguleret?	8
3.	Hvad gælder for handel med frø til kommercielt brug?	9
3.1	Krav om sortregistrering og certificering	9
3.2	Særligt om godkendelse og kontrol af grøntsagsfrø	10
4.	Jordbrugets plantegenetiske ressourcer	11
4.1	Hvordan sikres bevaring af plantegenetiske ressourcer?	11
5.	Handel med og udveksling af frø til ikke-kommercielt brug	14
6.	Overdragelse af frø til forsøg og udvikling	15
7.	Bevaringssorter og hobbsorter	16
7.1	Handel med bevaringssorter	16
7.2	Handel med hobbsorter af grøntsagsarter	18
8.	Levering af frø i et lukket kredsløb	20
9.	Økologisk heterogent materiale og økologiske sorter til økologisk brug	21
9.1	Handel med økologisk heterogent planteformeringsmateriale	21
9.2	Sortsregistrering af økologiske sorter til økologisk brug	23
10.	Andre regler der gælder for alt frø	25
10.1	Hvem har rettigheder til frø	25
10.2	Brug af egen udsæd	26
10.3	Plantesundhedskrav	26
10.3.1	Krav om plantepas	26
10.4	Indførsel af frø fra lande uden for EU	27
10.5	Økologikrav	28
10.6	Frøpartier af genmodificerede afgrøder samt utilsigtet iblanding af genmodificeret udsæd	29
10.7	Brug af pesticider	29
11.	Lovgrundlag	30

Bilag 1. Regulerede arter og sorter pr. 1. januar 2023.....	31
Bilag 2. Handel og udveksling af frø.....	38

1. Hvad kan du læse om i vejledningen?

I vejledningen beskriver vi regler og dansk praksis for handel med og overdragelse af grøntsagsfrø, markfrø og sædekorn til ikke-kommerciel brug og bevaring og vi giver konkrete eksempler på, hvordan reglerne virker. I vejledningen bruges frø som samlebetegnelse for grøntsagsfrø, markfrø og sædekorn.

1.1 Hvem retter vejledningen sig især til

Vejledningen retter sig især til

- Jordbrugere, gartnere og virksomheder, der arbejder med bevaringssorter og hobby sorter
- Personer, virksomheder og foreninger, der overdrager frø til ikke-kommercielle formål, dvs. til forbrugere
- Borgere, der interesserer sig for planteavl, biodiversitet og bæredygtighed.

Såfremt reglerne ændres, opdaterer vi vejledningen. Du kan følge med i ændringerne ved at abonnere på faglige meddelelser på Landbrugsstyrelsens hjemmeside¹.

Vejledningen gælder fra 1. februar 2023.

Ændringer i forhold til versionen af 1. april 2022 er markeret med en streg i marginen.

1.2 Har du spørgsmål

Du er velkommen til at kontakte os på telefon 33 95 80 00 eller planter&biosikkerhed@lbst.dk.

1.3 Hvem er områdets myndigheder

Landbrugsstyrelsen er den kompetente, nationale myndighed for reguleringen af produktion og handel med frø til kommercielt brug. Det er således Landbrugsstyrelsen, som udsteder områdets regler og vejledninger.

En række myndighedsopgaver indenfor området, er dog delegeret til andre institutioner. Plantenyhedsnævnet er således kompetent myndighed i forhold til afgørelser om sortslisteoptagelse og certificering. Derudover har Landbrugsstyrelsen delegeret visse kontrolopgaver i henhold til gældende lovgivning til den selvejende fond TystofteFonden. TystofteFonden fungerer desuden som sekretariat for Plantenyhedsnævnet. Som det sidste nævnes, at TystofteFonden er udpeget til at udføre officiel kontrol dyrkning og sortsafprøvning, samt prøvetagning.

Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri fører tilsyn med fonden og er også klageinstans.

Hvem, der er den kompetente myndighed i de enkelte tilfælde, fremgår af bekendtgørelse om markfrø, bekendtgørelse om grøntsagsfrø, bekendtgørelse om sædekorn og bekendtgørelse om en fortegnelse over godkendte sorter af landbrugsplante-, frugtplante- og grøntsagsarter (sortslisten), se kapitel 11.

¹ Du kan abonnere på faglige meddelelser om frø her: <https://lbst.dk/abonner/>

2. Hvorfor er handel med og udveksling af frø til kommercielt brug reguleret og hvad er undtaget fra regulering?

Frø er fundamentet for vores landbrugs- og gartneriproduktion. Handel med og udveksling af frø er omfattende reguleret for gennem kvalitetsfrø at sikre høj produktivitet i landbrug og gartneri. EU's markedsdirektiver gælder for produktion af og handel med frø i hele EU med henblik på kommercielt brug.

2.1 Handel til kommerciel brug

Reglerne fastlægger, at frø skal certificeres. Certificering er en godkendelse, som betyder, at frøet overholder nationale og EU's mindstekrav til renhed, spireevne, ensartethed, sporbarhed mv. Reguleringen sker af hensyn til fødevarerforsyningsikkerheden ved at øge landbrugets produktivitet gennem højt ydende sorter og høje kvalitetskrav samt for at sikre harmoniserede handels- og eksportmuligheder. Desuden gælder en række plantesundhedskrav, se kapitel 10.3.

Hvad forstås ved kommerciel brug?

Ved kommercielt brug forstås vi handel med frø til landbrugs- og gartneriproduktion, dvs. erhvervsmæssig produktion.

Handel betyder i denne sammenhæng: salg, besiddelse med henblik på salg, udbud til salg samt enhver overdragelse, levering eller overførsel af frø.

Reglerne gælder både salg mod og uden vederlag. Det betyder, at handel også kan foregå, uden at der sker nogen form for betaling for frøene. Det afgørende er, at frøene skal bruges til erhvervsmæssig produktion.

Foto: Landbrugsstyrelsen

Når man ser ned i en sæk med frø, vil et trænet øje kunne afgøre, hvilken art frø der er i sækken. Men det er meget svært at afgøre, hvilken sort eller sorter, der er tale om, om frøene kan spire og om der er andre sorter eller arter i sækken. Certificeringen giver jordbrugeren garanti for, at frøene er af den rigtige sort og kvalitet.

Forkert sort, lav spireevne eller uønskede frø i udsæden kan have store konsekvenser for køberen – og i sidste ende for fødevareforsyningsikkerheden. Det kan resultere i lavere afregning af avlen eller udgifter til omsåning af marken. Der kan også ske spredning af uønskede arter, som der skal bruges tid og penge på at fjerne flere år frem i tiden.

Derfor er der krav om, at frø skal kontrolleres i flere generationer, fra det forlader forædleren som en ny sort, til det udsås på marken til produktion af f.eks. grøntsager, fødevarer eller foder. Kravene er fastlagt i Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling (OECD) og i EU. Kravene sikrer identitet, sporbarhed samt ensartet kvalitet.

Omkostninger forbundet med sortsafprøvning, certificering og kontrol betales af sortsejeren henholdsvis producenten. Taksterne fremgår af Bekendtgørelse om betaling for betaling for opgaver forbundet med sortslisteoptagelse, sortsbeskyttelse og certificering af planteforermingsmateriale, se kapitel 11, og TystofteFondens hjemmeside².

Danmark har en stor samhandel og eksport af frø

Danmarks samhandel i EU og eksport af frø er i fremgang og er nu på ca. 3 milliarder kroner om året. Danske frø handles og eksporteres i dag til over 80 lande verden over. Handlen og eksporten er spredt på forskellige plantearter, især græs-, kløver og havefrø, herunder spinatfrø. Danmark står for mere end 50 pct. af EU's produktion af græs- og kløverfrø. Denne førerposition skyldes dygtige avlere og et gunstigt klima, højt specialiserede planteforædlings- og handelsvirksomheder som producerer certificeret frø, der lever op til kvalitetsnormer for handel i EU og internationalt, samt en langsigtet forsknings- og forsøgsindsats.

2.2 Hvad er undtaget fra reglerne?

Figuren i bilag 2 viser, hvornår frø frit kan handles, som beskrevet i kapitel 5, og hvornår der gælder krav til sortsregistrering og certificering som beskrevet i kapitel 3.

Der findes en række særlige muligheder og undtagelser i forhold til reglerne om handel med frø.

Disse muligheder og undtagelser er beskrevet i særskilte kapitel i vejledningen:

- Arter, der ikke er med i bilag 1, se kapitel 2.3
- Sorter af landbrugsplanter, der benyttes som grøntsager, se kapitel 2.3
- Handel og udveksling af frø til ikke-kommerciel brug, se kapitel 5
- Overdragelse af frø til forsøg og udvikling, se kapitel 6
- Bevarings sorter og hobbysorter, se kapitel 7
- Levering af frø i et lukket kredsløb, se kapitel 8
- Økologisk heterogent materiale og økologiske sorter til økologisk brug, se kapitel 9.

² Du kan læse mere om anmeldelse til sortsafprøvning og certificering af frø i Danmark, herunder gældende priser, på <https://www.tystofte.dk/>

2.3 Hvilke arter er reguleret og hvilke er ikke reguleret?

Mange landbrugs- og grøntsagsarter er reguleret i EU's markedsdirektiver og skal opfylde reglerne om sortsregistrering, produktion og handel i de danske bekendtgørelser om frø. Det er især de kommercielt vigtige arter, der er reguleret og særligt af hensyn til fødevarerforsyningsikkerheden.

Kravene er beskrevet kort i kapitel 3. I bilag 1 er en liste over de arter, der er reguleret af kravene.

Nogle arter af frø er ikke omfattet af reglerne. De arter, der ikke er nævnt i bilag 1, kan frit udveksles og sælges også til kommercielt brug. Som eksempler på sådanne arter kan nævnes: emmer, rucola og basilikum. Disse arter kan dog være omfattet af andre regler, f.eks. plantesortsbeskyttelse og EU's plantesundhedsregler, som beskrevet i kapitel 10.

Sorter af landbrugsplanter, der benyttes som grøntsager, er i nogle tilfælde også undtaget fra reglerne. Det skyldes, at arterne ikke er med på artslisten for grøntsagsplanter i bilag 1, i modsætning til ærter og majs, der både optræder som landbrugsplanter og grøntsagsplanter, og derfor er reguleret uanset anvendelsen. Det kan f.eks. være sorter af raps, der udelukkende bruges som babyleaves i salat.

3. Hvad gælder for handel med frø til kommercielt brug?

Hvis du ønsker at producere og/eller handle frø til kommercielt brug, dvs. erhvervsmæssig landbrugs- og gartneriproduktion, er der en række krav, der skal være opfyldt

Din virksomhed skal registreres ved TystofteFonden, hvis du producerer og/eller handler frø til kommercielt brug. Hvis der er tale om produktion af arter, der er omfattet af plantesundhedskrav jf. kapitel 10.3, skal din virksomhed ligeledes registreres ved Landbrugsstyrelsen.

Omkostninger forbundet med sortsafprøvning, certificering og kontrol betales af sortsejeren henholdsvis producenten. Taksterne fremgår af Bekendtgørelse om betaling for betaling for opgaver forbundet med sortslisteoptagelse, sortsbeskyttelse og certificering af planteforermingsmateriale, se kapitel 11, og TystofteFondens hjemmeside³.

TystofteFonden

TystofteFonden varetager opgaver på vegne af Landbrugsstyrelsen, se kapitel 1.3.

Anmeldelse til sortsliste og certificering sker til Plantenyhedsnævnet c/o TystofteFonden, der fungerer som sekretariat for Plantenyhedsnævnet:

TystofteFonden
Teglværksvej 10
4230 Skælskør
Tlf. +45 50808450
E-mail info@tystofte.dk

Foto: TystofteFonden

Oplysninger om TystofteFonden kan findes på www.tystofte.dk.

3.1 Krav om sortregistrering og certificering

Der er to overordnede krav, der skal være opfyldt, når du vil handle med frø:

³ Du kan læse mere om anmeldelse til sortsafprøvning og certificering af frø i Danmark, herunder gældende priser, på <https://www.tystofte.dk/>

- Sorten skal være registreret på den danske sortliste og/eller på en af EU's fælles sortlister om henholdsvis grøntsagsarter og landbrugsplantearter.
- Frøet skal certificeres af Plantenyhedsnævnet eller være certificeret i en anden medlemsstat af EU.

Du skal anmelde nye sorter til optagelse på dansk sortliste og frø til certificering til Plantenyhedsnævnet. TystofteFonden fungerer som sekretariat for Plantenyhedsnævnet. Du kan se om en sort er på sortliste i den gældende sortlistebekendtgørelse og i EU's fælles sortlister⁴.

Du kan læse om produktion og handel med frø af landbrugsplanter og grøntsager i Landbrugsstyrelsens 'Virksomhedsvejledningen om grøntsagsfrø, markfrø og sædekorn til kommercielt brug (sorter, produktion, forarbejdning og handel)' samt på TystofteFondens hjemmeside.

Kravene fremgår af EU's markedsdirektiver og de danske love og bekendtgørelser om sortliste og handel med frø, se kapitel 11.

3.2 Særligt om godkendelse og kontrol af grøntsagsfrø

Frø af grøntsagsplanter handles primært som standardfrø. Standardfrø er en kategori af grøntsagsfrø, der er mere lempelige produktionskrav til sammenlignet med certificeret frø, idet der ikke stilles krav om avlskontrol, officielle analyser og certificering.

Kategorien blev oprindeligt indført som en midlertidig løsning i forhold til forsyningsvanskeligheder for certificeret frø, men er efterfølgende blevet permanent, og standardfrø er den mest anvendte kategori af grøntsagsfrø.

NB. Frø af cikorierod skal dog certificeres efter samme regler, der gælder for landbrugsplanter, da den primært anvendes industrielt.

Virksomheder, der producerer og sælger standardfrø af grøntsagsfrø skal registreres ved TystofteFonden og anmelde produktionen til TystofteFonden, som kontrollerer, at partierne overholder de gældende kvalitetsnormer og er af den korrekte sort.

Grænsetilfælde mellem kommerciel og ikke-kommerciel brug af frø

En netbutik har specialiseret sig i salg af grøntsagsfrø og -planter og forskelligt udstyr til haven. Kunderne er private, planteskoler, gartnerier og gavebutikker. Det meste af salget sker på virksomhedens hjemmeside.

NB! Salget til planteskoler og gartnerier betragtes som salg til erhvervsmæssig brug og følger reglerne i kapitel 3, mens salget til private og gavebutikker betragtes som ikke-kommerciel brug af frø og følger reglerne i kapitel 5.

NB! Vær opmærksom på krav om plantepas for salg fra netbutikker, se kapitel 10.3.1.

⁴ Du finder EU's fælles sortlister her: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/ALL/?uri=LEGISSUM%3A4369567>.

4. Jordbrugets plantegenetiske ressourcer

I dette kapitel præsenteres hovedlinjerne i bevaringsarbejdet for jordbrugets plantegenetiske ressourcer ligesom en række centrale begreber defineres. Begreberne bruges efterfølgende i resten af vejledningen.

Plantegenetiske ressourcer er grundlaget for alt menneskeliv her på jorden i form af fødevarer og foder. Intet land og ingen region i verden er fuldstændig selvforsynende med plantegenetiske ressourcer til at vedligeholde og forædle sine hovedafgrøder. I flere tusind år var de plantegenetiske ressourcer fællesejede, og enhver kunne indsamle og flytte rundt med frø og planter over hele verden, dvs. aktiviteterne var uregulerede, og der var ingen restriktioner i forhold til dette.

Plantegenetiske ressourcer

Plantegenetiske ressourcer betyder genetisk materiale af planteoprindelse med aktuel eller potentiel værdi for jordbruget, og som indeholder en diversitet, der er en afgørende faktor for forbedring af afgrøderne. Begrebet omfatter formeringsmateriale af bl.a. landsorter, gamle og nye plantesorter eller vilde slægtninge til de dyrkede arter.

Foto: NordGen

4.1 Hvordan sikres bevaring af plantegenetiske ressourcer?

I begyndelsen af 1980'erne blev der indgået en ikke-bindende international aftale om at betragte de plantegenetiske ressourcer som fællesarv. Billedet ændrede sig dog hurtigt og blev afløst af, at lande herefter fik nationale suveræne rettigheder til egne genetiske ressourcer, herunder til egne plantegenetiske ressourcer. Det blev slået fast i Biodiversitetskonventionen⁵, FN's konvention om biologisk mangfoldighed (CBD) fra 1992, som er den overordnede ramme til at sikre den biologiske mangfoldighed globalt. Biodiversitetskonventionen fastslår bl.a. et lands suveræne rettigheder til egne genetiske ressourcer og udstikker de overordnede rammer for bevaring, bæredygtig anvendelse, adgang til og retfærdig deling af udbyttet ved brugen af disse ressourcer, herunder de plantegenetiske ressourcer. Danmark tilsluttede sig CBD i 1993.

⁵ Du kan læse mere om Biodiversitetskonventionen her: <https://mst.dk/natur-vand/natur/international-naturbeskyttelse/biodiversitets-konventionen/>

I overensstemmelse med Biodiversitetskonventionen har FAO, FN's fødevare- og jordbrugsorganisation, efterfølgende udarbejdet den internationale traktat for plantegenetiske ressourcer for fødevarer og jordbrug (ITPGRFA), der udstikker de operative rammer for udmøntningen af Biodiversitetskonventionen. Danmark tilsluttede sig FAO's plantetraktat (ITPGRFA) i 2003. Danmark har med sin tilslutning til FAO's plantetraktat forpligtiget sig til at udforme nationale programmer for de plantegenetiske ressourcer af fødevarer og jordbrugsplanter og deres vilde slægtninge. Siden 2004 har Danmark løbende udarbejdet nationale strategier og handlingsplaner⁶ for området, som handler om bevaring, bæredygtig anvendelse, formidling, forskning samt internationalt samarbejde og administration.

Lokal- og oprindelsessamfund samt jordbrugere i alle dele af verden, især i afgrødernes oprindelses- og diversitetscentre, bidrager uvurderligt til bevaringen af jordbrugets plantegenetiske ressourcer og Plantetraktaten anerkender jordbrugernes rettigheder og bidrag. De 148 medlemslande, der indtil videre har underskrevet Plantetraktaten er imidlertid enige om, at ansvaret for og lovgivningen om jordbrugets plantegenetiske ressourcer udelukkende skal have ophæng i de nationale lovgivninger. Det betyder derfor, at ønskede regler om jordbrugernes rettigheder skal indarbejdes i EU-lovgivningen og den danske lovgivning for at være gældende i EU og Danmark.

Bevaring af de genetiske ressourcer er en vigtig faktor i forhold til at kunne videreudvikle plantesorter til fremtidige behov, f.eks. af hensyn til nye kvalitetskrav til fødevarer og foderafgrøderne og tilpasning til miljøet og klimaet, samt at understøtte dyrkningssikkerheden i fremtidens produktionssystemer, herunder i forhold til hensyn til miljø og klimaændringer. En vellykket bevaringsindsats forudsætter også bevaring i et levende og dynamisk miljø. Både planter, plantesygdomme, vira og bakterier udvikler sig vedholdende dynamisk. Derfor vil det ofte være nødvendigt at bevare de genetiske ressourcer 'on farm', dvs. ved dyrkning.

I Danmark bevarer vi de vegetativt formerede planter i klonsamlinger på friland. Aarhus Universitet er ansvarlig for bevaring af grøntsagssamlingen, og bevaringen af frugt- og bærsamlingen foregår på Pometet ved Københavns Universitet.

Vi deltager desuden i samarbejdet med de nordiske lande om den fællesnordiske genbank, NordGen, med placering i Alnarp, Sverige. NordGen bevarer alt det nordiske frøformerede plantemateriale af jordbrugets plantegenetiske ressourcer.

NordGen

NordGen er vores fællesnordiske genbank. NordGens opgave er at sikre det langsigtede bevaringsansvar for vores nordiske genressourcer af planter, husdyr og skov. Samtidig skal genbanken fremme brugen af det bevarede frømateriale til fødevarer og jordbrug, f.eks. i forbindelse med forskning og i forældernes arbejde med at udvikle nye plantesorter.

Foto: NordGen

⁶ Du kan læse mere om Landbrugsstyrelsens arbejde med bevaring af de plantegenetiske ressourcer her: <https://lbst.dk/landbrug/genetiske-ressourcer/plantegenetiske-ressourcer/>

Frø fra NordGen kan bestilles til forskning, forædling eller uddannelse og samtidig skal der underskrives en 'Standard Material Transfer Agreement' (SMTA), hvor brugeren bekræfter SMTA og bekræfter at ville overholde en række vilkår om bl.a. udbyttedeling. SMTA sendes af NordGen til FAO.

Hobbydyrkere kan bestille frø en gang årligt gennem NordGens Webshop og skal underskrive en 'hobby' MTA (til privat, ikke-kommercielle formål) og ligeledes bekræfte at overholde en række vilkår.

Der er opstået en øget bevidsthed om vigtigheden af agrobiodiversitet, dvs. den dyrkede biodiversitet og den biodiversitet der er knyttet til den, for eksempel insekter og mikro-fauna, og bevaring af jordbrugets plantegenetiske ressourcer de senere år, derfor har EU vedtaget direktiver om bevaring og brug af sorter af landbrugs-, grøntsags- og hobby-sorter for gennem dyrkning, at sikre bevaring og bæredygtig anvendelse af de plantegenetiske ressourcer.

Målet er at beskytte landracer og sorter, der er naturligt tilpasset lokale og regionale forhold og truet af genetisk erosion. Dette kan ske gennem dyrkning og handel. Du kan læse om de danske regler om bevarings- og hobby-sorter i kapitel 7.

I privat regi sker der bevaring gennem dyrkning af en lang række sorter til ikke-kommercielt brug, hvor frøsamlere og hobbyavlere arbejder for at sikre den biologiske mangfoldighed. Du kan læse om mulighederne for handel og udveksling af frø, der ikke er til kommercielt brug i kapitel 5.

5. Handel med og udveksling af frø til ikke-kommercielt brug

Du kan frit handle med og udveksle frø, når det er til ikke-kommercielt brug. Der er som udgangspunkt tale om ikke-kommercielt brug, hvis slutbrugeren er privat, altså ikke en virksomhed, eller brugen af frøene ikke er til erhvervmæssig produktion. Frøsalg og udveksling af f.eks. grøntsagsfrø til privatpersoner er dermed ikke omfattet af reglerne, og der er således ikke krav om sortslisteoptagelse eller certificering. Figuren i bilag 2 viser, hvornår frø frit kan handles, og hvornår der gælder krav til sortsregistrering og certificering som beskrevet i kapitel 3. Som frøsamler skal du følge det grønne spor i figuren.

Hvis du deler frø, skal du dog også være opmærksom på, at du ikke kommer til at bidrage til at udbrede uønskede plantesygdomme og skadedyr, se kapitel 10.3. Der er f.eks. særlig skærpet risiko ved udveksling af populære arter som frø fra tomat, bønne og chili. Bemærk særligt krav ved indførsel af frø fra lande uden for EU, se kapitel 10.4.

Eksempler på ikke-kommerciel brug af frø

- En familie dyrker en del grøntsager og udveksler frø af f.eks. tomater, ærter og chili med familie, naboer og venner.
- En iværksætter anlægger et besøgslandbrug med en stor køkkenhave, hvor man bl.a. opbygger en samling af ikke-registrerede sorter, primært grøntsager og krydderurter. Der afholdes madevents og kurser i dyrkning og anvendelse af afgrøderne. Frø er oprindeligt fortrinsvis skaffet via bevaringsnetværk, NordGen og private haveejere. Efterhånden er man næsten selvforsynende med frø og planter og ønsker at videresælge dem til de besøgende til privat brug.
- En forening har til formål at bevare den dyrkede mangfoldighed ved bl.a. at indsamle og dyrke gamle sorter og anvende dem i køkkenet. Særligt bevaringsværdige sorter er desuden blevet sendt til NordGen for yderligere at sikre deres bevaring. Der afholdes kurser i, hvordan man selv samler sine frø. Ikke-medlemmer er også velkomne. Flere af foreningens medlemmer har gennem årtier fremavlet forbedrede planter/frø. Frøene afleveres til NordGen. Frøene byttes indbyrdes mellem medlemmerne, evt. mod betaling af forsendelse, men sælges også på et stigende antal markeder rundt i landet.
- Et par haveentusiaster har startet en gruppe på en dansk Facebook hjemmeside, hvor man bl.a. kan bytte frø og planter indbyrdes. Frøene er overskud af egenproducerede frø (f.eks. på basis af mormors græskar), købte frø eller planter, som man har i overskud. Det er kutyme, at man dækker forsendelsesudgifterne og i enkelte tilfælde også betaler et symbolsk beløb for eftertragtede frø og planter.
- Et bibliotek har etableret en særlig ordning, hvor borgere kan låne og udveksle frø af bevaringsværdige og hobby-sorter. Der er ikke penge indblandet. Biblioteket holder også plante- og frøbyttedage.
- Et museum har en særlig enhed for historiske sorter af blomster og grøntsager. De udveksler frø og stiklinger med andre museer. De sælger frø til besøgende. Museet holder også plante- og frøbyttedage for besøgende

6. Overdragelse af frø til forsøg og udvikling

Det er muligt at udveksle europæiske frø i små mængder til forsøg, forskning og forædling inden for EU, uden at frøene skal opfylde kravene i kapitel 3. Undtagelsen giver mulighed for at foretage forsøg og udviklingsaktiviteter og således sikre innovation og f.eks. udvikling af nye fødevarer, som f.eks. mel af Ølandshvede og Purpurhvede. Se kapitel 10.4 for indførsel fra lande uden for EU.

Det kan være hensigtsmæssigt, at dokumentere denne udveksling, hvis der opstår tvivl i forhold til om udvekslingen er undtaget fra eller er omfattet af reglerne i kapitel 3.

Dokumentation for denne udveksling kan f.eks. være en forsøgsprotokol med beskrivelse af formål, mål, projektorganisation (samarbejdspartnere), materiale og mængder, metode, tidsplan samt plan for evaluering. Aktiviteterne kan gentages i flere dyrkningsæsoner.

Eksempler på forsøg

En gruppe af frøsamlere og jordbrugere ønsker at udveksle frømateriale indbyrdes af f.eks. gamle eller mere heterogene sorter i mindre mængder til egne forsøg. Medlemmer af netværket betaler for sortsmaterialet. Hvis et medlem finder materialet egnet til formålet, opformerer medlemmet frø til eget brug. Det høstede materiale kan ikke anvendes til videresalg som udsæd.

7. Bevaringssorter og hobbsorter

For at sikre in situ og 'on farm' bevaring og bæredygtig brug af plantegenetiske ressourcer er det muligt at dyrke og handle landracer og sorter, der er truet af genetisk erosion, selvom de ikke opfylder de generelle krav om godkendelse af sorter og handel med frø beskrevet i kapitel 3. I de følgende kapitel kan du læse om regler for godkendelse af og handel med bevaringssorter og hobbsorter.

Ex situ, in situ og 'on farm' bevaring

Ex situ: Bevaring i genbanker som frø eller i klonarkiv på friland som vegetativt materiale.

In situ: Bevaring i naturen af de vilde slægtninge til de dyrkede afgrøder.

'On farm': Bevaring ved dyrkning f.eks. af landsorter.

7.1 Handel med bevaringssorter

En bevaringssort er defineret som en landrace eller sort af landbrugsplanter eller grøntsagsplanter, der er naturligt tilpasset lokale eller regionale forhold, og som er truet af genetisk erosion. Der er tale om sorter med særlige behov i forhold til at sikre sorternes bevaring og brug. Derfor gælder der mere lempelige krav til sortsregistrering og godkendelse af frø af bevaringssorter.

Det betyder, at en bevaringssort ikke skal afprøves for, om den kan adskilles fra alle kendte sorter, som det er tilfældet ved almindelig sortsregistrering. I stedet skal den ved en identitetskontrol sammenlignes med en prøve af samme sort fra NordGen eller anden institution med ansvar på jordbrugets plantegenetiske ressourcer. En bevaringssort kan også være mere uensartet i f.eks. strå længde eller blomstringstidspunkt end almindelige sorter. Der er heller ikke krav om afprøvning af en bevaringssorts værdi i forhold til f.eks. udbytte og resistens mod sygdomme.

Du kan søge om at få en sort registreret som bevaringssort ved Plantenyhedsnævnet, se kapitel 3. Du skal sammen med anmeldelsen indsende afprøvningsmateriale til brug for ovennævnte identitetskontrol.

Anmeldelsen skal indeholde:

- En beskrivelse af sortens egenskaber og dens historiske sortsnavn
- Eventuelle resultater af uofficielle analyser af sorten
- Oplysninger om praktisk erfaring med dyrkning, opformering og anvendelse af sorten
- Oplysninger om sorten fra institutioner med ansvar for de plantegenetiske ressourcer, f.eks. NordGen.
- Oplysning om sortens oprindelsesregion. Danmark betragtes som én region i forhold til bevaringssorter.

Du finder oplysninger om anmeldelse af bevaringssorter på TystofteFondens hjemmeside⁷.

Plantenyhedsnævnet godkender og optager bevaringssorter på sortlisten ud fra en konkret vurdering af, om landracen eller sorten er bevaringsværdig, og om den i tilstrækkelig grad opfylder kravene til selvstændighed, ensartethed og stabilitet ved identitetskontrollen. I Danmark gælder det, at en landrace eller sort er bevaringsværdig, når NordGen har registreret den og samtidigt accepteret det langsigtede bevaringsansvar for landracen eller sorten.

En sort kan ikke godkendes som bevaringssort, hvis den allerede er på sortliste i Danmark eller en anden EU medlemsstat, eller hvis den er slettet af sortlisten inden for de seneste 2 år. En sort kan heller ikke godkendes som bevaringssort, hvis den er beskyttet af en national sortsbeskyttelse eller af en EU-sortsbeskyttelse, se kapitel 10.1.

Hvis du ønsker at handle frø af bevaringssorter, skal din virksomhed registreres ved TystofteFonden. En sort, der er godkendt som bevaringssort, kan handles på lempelige vilkår i forhold til almindelige sorter, f.eks. er der ikke krav om officiel godkendelse eller certificering af frøet inden salg, og der er heller ikke krav om, at frøet skal analyseres ved et autoriseret laboratorium. Du skal blot sikre dig, at frøet opfylder EU's minimums-normer for certificeret frø samt de danske normer for flyvehavre, gold havre og gold hejre, når du sælger frøet. Kravene fremgår af de danske bekendtgørelser om frø, se kapitel 11.

For bevaringssorter af grøntsagsfrø er det tilstrækkeligt, at frøet opfylder minimumsnormerne for standardfrø. Minimumsnormerne for certificeret frø og standardfrø finder du i bekendtgørelserne om markfrø, sædekorn og grøntsagsfrø, se kapitel 11.

Der gælder mængdebegrænsninger for bevaringssorter. Derfor skal du forud for hver produktionssæson anmelde størrelsen og beliggenheden af produktionsarealet samt den mængde frø, som du forventer at kunne sælge, til TystofteFonden. Vårafgrøder skal anmeldes senest 1. januar og vinterafgrøder senest 1. juli. TystofteFonden fordele herefter mængderne blandt producenterne. Du vil få besked fra TystofteFonden om den mængde frø, som du må bringe i handel i den efterfølgende sæson. Den samlede mængde frø, der gives tilladelse til for hver art, sort og sæson, kan ikke overstige mængderne nævnt i de relevante bilag i bekendtgørelserne om markfrø, sædekorn og grøntsagsfrø, se kapitel 11.

Du skal sørge for, at der bliver udtaget en repræsentativ prøve af partiet efter regler i Instruks i prøvetagning af frø⁸. Prøven skal analyseres for renhed og spireevne efter gældende internationale metoder og vores anvisninger. Ved gældende internationale metoder mener vi f.eks. ISTA's regler⁹. Formålet er, at undersøge om EU's minimumsnormer er opfyldt. Der er ingen krav om, hvem der kan udtage og/eller analysere prøven. Du skal sende kopi af analyseresultatet, hvis TystofteFonden beder om det. Du skal opbevare en yderligere prøve af partiet i 2 år til brug for en eventuel officiel kontrol.

Der gælder vægtgrænser for, hvor store partier af landbrugsplanter og grøntsagsfrø må være afhængig af arten. Partier skal sælges i lukkede og mærkede pakninger, der er forseglede, så forseglingen ødelægges ved åbning. De gældende kvalitetsnormer, partistørrelser og mærkningskrav fremgår af bekendtgørelserne om markfrø, sædekorn og grøntsagsfrø, se kapitel 11.

Du skal anmelde producerede partier af bevaringssorter til TystofteFonden senest 14 dage efter forsegling af partiet. Du skal ved anmeldelsen oplyse art, sort, mængde, referencenummer og dato for forsegling af partiet. Dato for forsegling af partiet må ikke være senere end den seneste prøvetagning af partiet for undersøgelse af partiets spireevne.

⁷ Du finder TystofteFondens anmeldelsesskema om sortlisteoptagelse af bevaringssorter her: <https://www.tystofte.dk/anmeldelser/anmeldelsesskemaer/>

⁸ Du finder Instruks i prøvetagning af frø på TystofteFondens hjemmeside: <https://www.tystofte.dk/certificering/proevetagning/>

⁹ Du finder ISTA reglerne her: <https://www.seedtest.org/en/home.html>

Omkostninger forbundet med sortsregistrering og kontrol betales af anmelderen. Taksterne fremgår af Bekendtgørelse om betaling for betaling for opgaver forbundet med sortslisteoptagelse, sortsbeskyttelse og certificering af planteformeringsmateriale, se kapitel 11, og TystofteFondens hjemmeside¹⁰.

Bevaringssorter optaget på sortlisten

'Lollandske Rosiner' (billedet) og 'Brun Ært fra Nakskov', anmeldt af Foreningen Frøsamlerne, er i december 2022 blevet optaget på sortlisten som bevaringssorter i Danmark.

Foto: Louise Windfeldt

7.2 Handel med hobby sorter af grøntsagsarter

En hobby sort er defineret som en sort af grøntsagsfrø, der ikke har nogen egentlig kommerciel produktionsværdi, men som er udviklet med henblik på dyrkning under særlige forhold. Særlige forhold kan f.eks. være manuel pasning og gentagen høst igennem dyrkningssæsonen.

Du kan søge om at få en sort registreret som hobby sort ved Plantenyhedsnævnet, se kapitel 3. Du skal sammen med anmeldelsen indsende afprøvningsmateriale (referenceprøve) til brug for en eventuel senere identitetsafprøvning. Ved identitetsafprøvning udtages en stikprøve af et produceret parti. Prøven sammenlignes med referenceprøven ved en kontroldyrkning.

Anmeldelsen skal indeholde:

- En beskrivelse af sortens egenskaber og forslag til sortsnavn
- Eventuelle resultater af uofficielle analyser af sorten
- Oplysninger om praktisk erfaring med dyrkning, opformering og anvendelse af sorten
- Oplysninger om sorten fra institutioner med ansvar for de plantegenetiske ressourcer, f.eks. NordGen.

Du finder oplysninger om sortsafprøvning på TystofteFondens hjemmeside¹¹. Se desuden faktaboks om TystofteFonden i kapitel 3.

Plantenyhedsnævnet godkender og optager hobby sorter på sortlisten ud fra en konkret vurdering af, om sorten er uden egentlig kommerciel produktionsværdi, om sorten er udviklet med henblik på dyrkning under særlige for-

¹⁰ Du kan læse mere om anmeldelse til sortsafprøvning og certificering af frø i Danmark, herunder gældende priser, på <https://www.tystofte.dk/>

¹¹ Du kan du læse mere om sortsafprøvning i Danmark på <https://www.tystofte.dk/>

hold, og om den i tilstrækkelig grad opfylder kravene til selvstændighed, ensartethed og stabilitet ved identitetskontrollen. Der er ikke krav om identitetskontrol, hvis oplysningerne i anmeldelsen er tilstrækkelige til at nævnet kan træffe beslutning om at godkende sorten.

Plantenyhedsnævnet kan ikke godkende en sort som hobbysort, hvis den allerede er på sortliste i Danmark eller en anden EU medlemsstat, eller hvis den er slettet af sortlisten inden for de seneste 2 år. Plantenyhedsnævnet kan heller ikke godkende en sort som hobbysort, hvis den er beskyttet af en national sortsbeskyttelse eller af en EU-sortsbeskyttelse.

Hvis du ønsker at handle frø af hobbysorter af grøntsagsarter, skal din virksomhed registreres ved TystofteFonden. En sort, der er godkendt som hobbysort, skal handles som standardfrø i små pakninger, der har en maksimal vægt afhængig af arten. Vægten fremgår af bekendtgørelse om grøntsagsfrø, se kapitel 11.

Der er ikke krav om, at partier af hobbysorter skal godkendes inden salg. Du skal sørge for, at der bliver udtaget en repræsentativ prøve af partiet efter regler i Instruks i prøvetagning af frø, se TystofteFondens hjemmeside¹². Prøven skal analyseres efter gældende internationale metoder og vores anvisninger. Ved gældende internationale metoder mener vi f.eks. ISTA's regler¹³. Formålet er, at undersøge om minimumsnormerne for standardfrø er opfyldt. Der er ingen krav om, hvem der kan udtage og/eller analysere prøven. Du skal sende kopi af analyseresultatet, hvis TystofteFonden beder om det. Du skal opbevare en yderligere prøve af partiet i 2 år til brug for en eventuel officiel kontrol.

Udover kravet om pakningsstørrelse, gælder der vægtgrænser for, hvor store partier af grøntsagsfrø må være afhængig af arten. Partier skal sælges i lukkede og mærkede pakninger, der er forseglede, så forseglingen ødelægges ved åbning. De gældende kvalitetsnormer, partistørrelser og mærkningskrav fremgår af bekendtgørelse om grøntsagsfrø, se kapitel 11.

Du skal anmelde producerede partier af hobbysorter til TystofteFonden senest 14 dage efter forsegling af partiet. Du skal ved anmeldelsen oplyse art, sort, mængde, referencenummer og dato for forsegling af partiet. Dato for forsegling af partiet må ikke være senere end den seneste prøvetagning af partiet for undersøgelse af partiets spireevne.

Omkostninger forbundet med sortsregistrering og kontrol betales af anmelderen. Taksterne fremgår af Bekendtgørelse om betaling for betaling for opgaver forbundet med sortlisteoptagelse, sortsbeskyttelse og certificering af planteformeringsmateriale, se kapitel 11, og TystofteFondens hjemmeside.

¹² Du kan læse mere om anmeldelse til sortsafprøvning og certificering af frø i Danmark, herunder gældende priser, på <https://www.tystofte.dk/>

¹³ Du finder ISTA's regler her: <https://www.seedtest.org/en/home.html>

8. Levering af frø i et lukket kredsløb

Du kan levere frø og udsæd, i et lukket kredsløb, når der er tale om produktion af råvarer til industrielt brug. Råvarer til industrielt brug kan f.eks. være korn til melproduktion eller grøntsagsærter til frost.

Det lukkede kredsløb er kendetegnet ved, at den, der dyrker materialet, ikke får ejendomsret til hverken frø eller det høstede produkt. Alle rettigheder forbliver hos den, som ejer frøene (f.eks. en møller eller en producent af frosne ærter). Dyrkningen sker som en tjenesteydelse. Avleren betaler ikke for udsæden, og du betaler ikke for den høstede råvare. I stedet betaler du for den tjenesteydelse, som du køber i form af markkapacitet og dyrkning.

Det lukkede kredsløb kan anvendes for både sorter på sortliste, herunder bevaringsorter, hobbysorter, og sorter/materiale, som ikke er på sortliste. Ved produktion og handel i et lukket kredsløb er der heller ikke krav om certificering.

Der skal foreligge en kontrakt mellem de to parter, hvor standarder og betingelser, som det leverede frø skal opfylde, skal fremgå. Landbrugsstyrelsen kan anmode om at se kontrakten, dog uden de økonomiske vilkår, med henblik på at kontrollere, at avlen ikke er omfattet af kravene for kommerciel produktion, jf. kapitel 3.

Du skal være opmærksom på, at der kan være krav om licensbetaling, hvis sorten er beskyttet, se kapitel 10.1 og 10.2.

Eksempler på levering af frø i lukket system

En møller eksperimenterer med materiale af gamle sorter af korn, som mølleren får og udveksler med møllere i Danmark og andre lande. Når en sort er interessant med hensyn til smag og/eller bagekvalitet bliver sædekorn af sorten opformeret hos jordbrugere på kontrakt. Når der er en passende mængde sædekorn klar, bliver den også dyrket hos jordbrugere på kontrakt. Mølleren aftager brødkornet til sit eget mølleri. Der leveres mel til dagligvarebutikker og handelspartnere i udlandet, og der sker direkte salg til forbrugere. Den jordbruger, der leverer tjenesteydelsen får dermed ikke ejendomsrettigheder til det høstede materiale.

9. Økologisk heterogent materiale og økologiske sorter til økologisk brug

Der er indført nye regler for økologisk heterogent materiale 1. januar 2022. Desuden forventes iværksat et syvårigt forsøg med økologiske sorter til økologisk brug 1. juli 2022.

9.1 Handel med økologisk heterogent planteformeringsmateriale

Fra 1. januar 2022 er det blevet muligt for virksomheder at producere og handle med økologisk heterogent materiale. Materialet skal produceres i henhold til bestemmelserne i økologiforordningen¹⁴ og i Kommissionens delegerede forordning¹⁵. Der kan godkendes økologisk heterogent materiale af alle de arter, som er nævnt i bilag 1, men også af grøntsagsplanter, frugtplanter, planteformeringsmateriale af vin, prydplanter og læggekartofler. Forstligt formeringsmateriale er ikke med i ordningen.

Økologisk heterogent materiale er planteformeringsmateriale, som ikke hører til en sort, eftersom materialet rummer en større genetisk og fænotypisk diversitet end sorter gør. Hensigten med den større genetiske diversitet er, at den skal gøre det muligt for det økologisk heterogene materiale at tilpasse sig til forskellige former for biotisk og abiotisk stress som følge af gentagen naturlig og menneskelig udvælgelse.

Virksomheder får mulighed for at markedsføre planteformeringsmateriale af økologisk heterogent materiale uden at skulle opfylde de sædvanlige krav til sortsregistrering. Der er endvidere begrænsede krav til bl.a. kvalitet, sundhed og identitet i forhold til de normale certificeringskrav.

Økologisk heterogent materiale skal imidlertid produceres i overensstemmelse med kravene i økologiforordningen i alle faser af produktionen, tilberedningen og distributionen¹⁶. Derfor skal din virksomhed registreres hos Landbrugsstyrelsen, både i forhold til kontrol med handel og i forhold til kontrol med de økologiske produktionsregler.

Ordnningen om økologisk heterogent materiale administreres af Landbrugsstyrelsen, herunder godkendelse og registrering samt kontrol med identitet, kvalitet og mærkning. Modsat gængse plantesorter og bevarings sorter er det altså ikke Plantenyhedsnævnet og TystofteFonden, som varetager disse opgaver. Det økologisk heterogene materiale registreres ikke på sortlisten, men på en særlig liste, som Landbrugsstyrelsen opretholder¹⁷.

Du skal sende ansøgninger om godkendelse af økologisk heterogent materiale til Landbrugsstyrelsen på: planter&biosikkerhed@lbst.dk.

Anmeldelsen skal indeholde følgende:

¹⁴Du finder artikel 13 i økologiforordningen (EU) 2018/848 her: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0848&from=DA>.

¹⁵ Du finder EU-Kommissionens delegerede forordning (EU) 2021/1189 her: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1189&from=EN>

¹⁶ Du kan læse om, hvilke økologiregler, der i øvrigt gælder på vores hjemmeside om økologi her: <https://lbst.dk/tvaergaende/oekologi/>

¹⁷ Du finder listen her: <https://lbst.dk/virksomheder/froe-og-saedekorn/registrering-af-oekologisk-heterogent-materiale/>

1. Dine kontaktoplysninger.
2. Arten og betegnelsen for det økologiske heterogene materiale.
3. En beskrivelse af de vigtigste agronomiske og fænotypiske karakteristika, der er fælles for denne bestand af planter, herunder avlsmetoder, ethvert tilgængeligt resultat af forsøg vedrørende disse karakteristika, produktionslandet og anvendt forældremateriale.
4. En erklæring om at oplysningerne i punkt 1), 2) og 3), er korrekte.
5. En repræsentativ prøve af det økologiske heterogene materiale (til brug for eventuel kontrol af overholdelse af kravene om handel med økologisk heterogent materiale). Prøven sendes til:

Landbrugsstyrelsen, Nyropsgade 30, 1780 København V.
Att. Planter & Biosikkerhed

Pakken mærkes "økologisk heterogent materiale".

Landbrugsstyrelsen kontrollerer den foreslåede betegnelses egnethed ved EU's sortsmyndighed CPVO. Krav til materialets betegnelse fremgår af den delegerede forordnings bilag 1, del B. Landbrugsstyrelsen har op til tre måneder til behandling af ansøgningen. Denne periode forlænges, hvis vi i perioden har bedt om yderligere oplysninger. Hvis vi ikke har indvendinger imod materialet i forhold til kravene for økologisk heterogent materiale, så vil det økologisk heterogene materiale herefter blive opført på en officiel liste over økologisk heterogent materiale, der frit kan handles i EU.

Økologisk heterogent materiale

Planteformeringsmateriale, som ikke hører til en sort, men som i stedet hører til en bestand af planter inden for en enkelt botanisk taksonomisk gruppe med en høj grad af genetisk og fænotypisk diversitet mellem de enkelte reproduktive enheder.

Materialet skal produceres i henhold til bestemmelserne i økologiforordningen.

kapitel

Foto: Anders Borgen

Frøpartier af økologisk heterogent materiale, der er opført på en officiel dansk liste over økologisk heterogent materiale, eller på EU's liste over økologisk heterogent materiale, kan handles i EU uden at skulle opfylde de sædvanlige krav til sortsregistrering og med begrænsede krav til kvalitet, sundhed og identitet i forhold til de normale certificeringskrav i de relevante bekendtgørelser. Materialet skal dog opfylde grundlæggende mindstekrav til identitet, sundhedstilstand, analytisk renhed og spireevne samt emballering, mærkning og sporbarhed. Mindstekravet til spiringsprocent kan fraviges, hvis spiringsprocenten specifikt fremgår af mærkningen. Der er desuden krav til vedligeholdelse af materialet og krav til opbevaring af oplysninger om blandt andet anmeldelsen og eventuelle leverancer af økologisk heterogent materiale. Kravene er beskrevet i Kommissionens delegerede forordning (EU)

2021/1189. Der er således pt ikke formelle krav til ansøgningen, og at det er dermed op til ansøgeren selv at sørge for på tilstrækkelig vis at beskrive materialet, så vi kan vurdere, at kravene er overholdt.

Arealer med avl af økologisk heterogent materiale skal anmeldes til Landbrugsstyrelsen på planter&biosikkerhed@lbst.dk. Anmeldelse af arealer skal så vidt muligt ske senest 1. maj i avlsåret.

Landbrugsstyrelsen gennemfører risikobaseret kontrol og kan udtage stikprøver af frøpartier til laboratorieanalyse og kontrol dyrkning for at kontrollere om kravene til handel med økologisk heterogent materiale er overholdt.

Økologisk heterogent materiale skal produceres i overensstemmelse med kravene i økologiforordningen i alle faser af produktionen, tilberedningen og distributionen. Derfor skal din virksomhed registreres hos Landbrugsstyrelsen, både i forhold til kontrol med handel og i forhold til kontrol med de økologiske produktionsregler.

Indtil videre koster det ikke noget at anmelde, producere og handle med økologisk heterogent materiale, idet Landbrugsstyrelsen afholder alle omkostninger forbundet med administration og kontrol i forbindelse med indkøring af ordningen. På sigt kan gebyrer for kontrol af ordningen dog komme på tale.

9.2 Sortsregistrering af økologiske sorter til økologisk brug

EU-Kommissionen har vedtaget to forsøgsordninger med udvikling af økologiske sorter til økologisk brug for frø af henholdsvis landbrugsarter og grøntsagsarter. Forsøgsordningerne træder i kraft 1. juli 2023. Økologiske sorter til økologisk brug adskiller sig fra øvrige økologiske sorter ved, at også forædlingsprocessen foregår under økologisk produktion, og derved ikke kun i den sidste del af opformeringsfasen. Ordningerne giver indtil videre mulighed for lempeligere ensartethedskrav indenfor følgende arter:

- Byg
- Majs
- Rug
- Hvede
- Gulerod
- Knudekål¹⁸

Forsøgsordningerne følger op på Økologiforordningens¹⁹ hensigt om at tilrettelægge et midlertidigt forsøg for at opfylde økologiske producenters behov, fremme forskning og udvikle økologiske sorter, der er egnede til økologisk produktion. Der vil gælde lempeligere krav til sortsafprøvning, så der i forsøgsperioden bliver mulighed for at godkende og handle med mere uensartede sorter. Forsøgene skal gennemføres i en syvårig periode og være underlagt årlig rapportering. Dette skulle gerne bidrage til at opstille kriterier for beskrivelse af sorternes karakteristika og til fastlæggelse af de fremtidige produktions- og markedsføringsvilkår.

Forsøgsordningerne indeholder undtagelser fra de gældende sortsafprøvningskriterier, som beskrives nærmere herunder. Der er ikke undtagelser fra krav om certificering og kontrol med handel som standardfrø, se kapitel 3. Når forsøgsordningerne er trådt i kraft, vil der på TystofteFondens hjemmeside være oplysninger om, hvordan du anmelder en økologisk sort til økologisk brug til godkendelse. På grundlag af vores nuværende viden om forsøgsordningerne er de herunder beskrevet for henholdsvis de omfattede landbrugsarter og de omfattede grøntsagsarter.

¹⁸ Kaldes nogle steder også for glaskål.

¹⁹ Du finder økologiforordningen (EU) 2018/848 her. Forordningen er direkte gældende i Danmark: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0848&from=DA>.

Omkostninger forbundet med sortsregistrering, certificering og kontrol vil skulle betales af anmelderen. Taksterne fremgår af bekendtgørelse om betaling for opgaver forbundet med sortslisteoptagelse, plantenyhedsbeskyttelse og certificering af planteformeringsmateriale og TystofteFondens hjemmeside.kapitel

Landbrugsarter

Økologiske sorter af landbrugsarter til økologisk brug skal gennemgå en SES- og værdiafprøvning som grundlag for optagelse på den danske sortsliste og på EU's fælles sortsliste.

Ved SES-afprøvning af økologiske sorter til økologisk brug bliver det muligt at afvige fra kravene til ensartethed for nogle egenskaber. Kravene til sorterens selvstændighed og stabilitet gælder fortsat for økologiske sorter til økologisk brug.

Ved bedømmelse af økologiske sorters ensartethed skal alle egenskaber for arten beskrives. For udvalgte karakterer, der ikke bruges til gruppering af sorterne, må sorterne være mere uensartede end gængse sorter. I bilag til forsøgsordningen nævnes de egenskaber, hvor der tillades større uensartethed for den enkelte art. For de egenskaber, hvor der tillades større uensartethed, skal sortens ensartethed være på niveau med sammenlignelige sorter, hvis sådanne findes.

Værdiafprøvning skal som udgangspunkt ske under økologiske betingelser, dvs. efter økologiforordningens bestemmelser²⁰. Andre afprøvningsforhold kan dog også komme på tale. Det særlige behov og mål med økologisk landbrug skal tilgodeses i afprøvningen og vurderingen af resultaterne. Sygdomsresistens eller –tolerance samt tilpasning til diverse lokale jord- og klimabetingelser skal undersøges. Økologiske sorter til økologisk brug skal vurderes i sammenligning med tilsvarende sorter og overordnet betraget være en klar forbedring i forhold til dyrkning eller anvendelse. Særlige egenskaber, der har fordele for økologisk landbrugsproduktion samt foder og fødevarer, skal betragtes som særligt værdifulde.

Grøntsagsarter

Økologiske sorter af grøntsagsarter til økologisk brug skal gennemgå en SES-afprøvning som grundlag for optagelse på den danske sortsliste og på EU's fælles sortsliste.

Ved SES-afprøvning af økologiske sorter til økologisk brug bliver det muligt at afvige fra kravene til ensartethed for nogle egenskaber. Kravene til sorterens selvstændighed og stabilitet gælder fortsat for økologiske sorter til økologisk brug.

Ved bedømmelse af økologiske sorters ensartethed skal alle egenskaber for arten beskrives. For udvalgte karakterer, der ikke bruges til gruppering af sorterne, må sorterne være mere uensartede end gængse sorter. I bilag til forsøgsordningen nævnes de egenskaber, hvor der tillades større uensartethed for den enkelte art. For de egenskaber, hvor der tillades større uensartethed, skal sortens ensartethed være på niveau med sammenlignelige sorter, hvis sådanne findes.

²⁰ Du finder økologiforordningen (EU) 2018/848 her. Forordningen er direkte gældende i Danmark: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R0848&from=DA>.

10. Andre regler der gælder for alt frø

Du skal være opmærksom på, at der kan gælde andre krav til frø end de krav, der er beskrevet i kapitel 2 til 9. Der kan være tale om krav og rettigheder, som også gælder frø, der er undtaget fra reglerne efter denne vejledning, f.eks. overdragelse af frø til forsøg og udvikling. Derudover gælder eksempelvis regler om plantesundhed og sortsrettigheder også for alle frø. Kapitelene 10.1 til 10.7 er en ikke-udtømmende liste over krav, der kan være gældende.

10.1 Hvem har rettigheder til frø

Du må godt bytte frø af sorter, der er sortsbeskyttede uden at betale licens til sortsejer, når frøet anvendes til privat brug og ikke er til erhvervmæssig produktion. Du kan også frit bytte, handle og opformere sorter, der ikke er sortsbeskyttede, også når det drejer sig om erhvervmæssig produktion, hvis sorterne er optaget på sortliste, se kapitel 3.1.

Sortsbeskyttelse²¹ betyder, at en sortsejer kan opnå intellektuel ejendomsret til sine sorter af f.eks. landbrugs- og grøntsagsplanter i Danmark og i EU i op til 25 år, dog for visse arter og slægter, f.eks. kartofler og træarter, i op til 30 år. Sortsejeren skal give tilladelse til, at materiale af sorten anvendes, når det er til erhvervmæssig produktion, f.eks. til produktion af brødkorn. Sortsejeren bestemmer vilkårene, herunder betaling af licensafgift. Sortsejeren får dog ikke rettigheder til de produkter, der kommer ud af den erhvervmæssige produktion, f.eks. det mel, der produceres og sælges efterfølgende til brødproduktion.

Du skal være opmærksom på, at alle slægter og arter kan sortsbeskyttes, det gælder også arter, der ikke er nævnt i bilag 1 i denne vejledning. Det betyder, at en sort kan være sortsbeskyttet, selvom arten ikke er omfattet af reglerne om handel med frø til kommercielt brug i kapitel 3. Det skal du være opmærksom på, hvis du sælger frø til kommercielt brug, idet der vil være behov for tilladelse fra sortsejeren.

Beskyttede sorter kan frit anvendes til forsøgs- og forædlingsarbejde uden tilladelse fra sortsejeren og uden betaling af licens, også kaldet forædlerundtagelsen eller 'Breeders Exemption'.

Ud over sortsbeskyttelsen skal du være opmærksom på, at Frøafgiftsfonden²² opkræver produktionsafgifter på:

- Avlen af græs-, kløver- og grøntsagsfrø i Danmark
- Salg af certificeret frø af græsmarksbælgplanter og græsser i Danmark

Det sker med hjemmel i bekendtgørelse om produktionsafgift på frø, se kapitel 11.

²¹ Du kan se hvilke arter og sorter, der er beskyttet af dansk sortsbeskyttelse (=plantenyhedsbeskyttelse) på TystofteFondens database: <https://www.tystofte.dk/sorter-status/status-sortliste-plantenyhedsbeskyttelse-database/>

Du kan se hvilke arter og sorter, der er beskyttet af europæisk sortsbeskyttelse på EU's database: <https://cpvo.europa.eu/en/applications-and-examinations/search-cpvo-register>

²² Du finder information om Frøafgiftsfonden her: <https://froefgiftsfonden.dk/>

10.2 Brug af egen udsæd

Brug af egen udsæd betyder, at du bruger en del af dit eget høstudbytte, som udsæd i efterfølgende år. Hvis en sort ikke er sortsbeskyttet efter kapitel 10.1 kan du frit opformere den og bruge egen udsæd af den.

Du skal være opmærksom på, at hvis en sort er sortsbeskyttet, så gælder der særlige regler²³, når du bruger din egen udsæd af sorten. Du skal betale licens til sortsejeren²⁴, når du bruger egen udsæd af de sorter, der er sortsbeskyttede i Danmark eller i EU. For nogle arter er der dog fastsat en mindstegrænse i hektar af arten eller en gruppe af arter, før du skal betale licens for brug af egen udsæd. Du skal normalt have tilladelse til brug af egen udsæd fra sortsejeren, men hvis en sort er EU-sortsbeskyttet har du for nogle enkelte arter lov til at bruge egen udsæd uden tilladelse fra sortsejeren, dog skal du altid betale licens, hvis sorten er beskyttet.

I bilag 1 kan du se de arter, hvor du kan opformere uden tilladelse fra sortsejeren dog mod betaling af licens til sortsejeren.

10.3 Plantesundhedskrav

Frø kan være inficeret med alvorlige plantesygdomme og skadedyr, såkaldte planteskadegørere, der kan blive spredt med frøet. Skadegørerne, der kan smitte med frøet, er oftest helt usynlige.

Sunde planter, herunder frø, er en fordel for alle. Det gælder uanset, om du er privatperson eller beskæftiger dig professionelt med produktion og handel med planter. Plantesundheden er meget vigtig for planteproduktion, skove, naturområder og beplantede områder og økosystemer i EU. Plantesundheden er truet af sygdomme og skadegørere, der er skadelige for planter og planteprodukter, og hvis risiko for indførsel til EU er stigende på grund af øget global handel og klimaændringer.

Landbrugsstyrelsen er Danmarks plantesundhedsmyndighed, og vi er sammen med de øvrige EU-medlemsstater med til at udarbejde fælles EU-regler for hvilke planteskadegørere, der ikke må indføres og spredes. Samtidig kontrollerer vi, at reglerne overholdes, herunder at produktionen er fri for skadegørere, og godkender produkter til salg i EU og resten af verden.

I forbindelse med vores kontrol er der stor fokus på at undgå problemer med planteskadegørerne. Jo tidligere i produktions- og distributionskæden et problem kan blive løst, des bedre er det.

En ny fælles Plantesundhedsforordning for EU blev vedtaget i 2016²⁵. Målet er blandt andet at forebygge indslæbning og spredning af regulerede planteskadegørere – og et af midlerne er en opstramning af brugen af plantepasset, der gør det muligt at spore planters oprindelse og tilbagekalde inficerede partier samt, at der ikke kan indføres nogen form for frø, frugt eller planter til EU fra et tredie land uden et officielt plantesundhedscertifikat, se kapitel 10.3.1 og 10.4.

10.3.1 Krav om plantepas

Fremover skal alle planter til plantning, der omsættes til erhvervsmæssig anvendelse (business-to-business) følges af et plantepas. Det gælder også visse frøarter, samt planteprodukter og andre objekter som vækstmedier mm. På frøområdet videreføres de gældende plantepaskrav i en vis udstrækning, det gælder lucerne, bederoer,

²³ Reglerne fremgår af bekendtgørelse om formering af plantenyheder til erhvervsmæssig anvendelse i egen bedrift, se kapitel 11.

²⁴ Du kan læse mere om betaling af licenser her: <https://www.sortsejere.dk/>

²⁵ Du finder plantesundhedsforordningen (EU) 2016/2031, som er direkte gældende i Danmark, her: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2031&from=da>

bønne, løg, tomat m.m. Men for nogle arter udvides plantepaskravet. Det gælder blandt andet for nogle olie- og spindplanter samt en række grøntsagsarter. Indtil videre er der ikke krav om plantepas for de arter af sædekorn, der dyrkes i Danmark. Kravene er beskrevet i Vejledning om brugen af plantepas, som løbende opdateres, når kravene ændres eller der kommer nye arter til²⁶.

Med de nye krav til plantepas er der sket ændringer til hvilke planter, der er plantepaspligtige og dermed hvilke virksomheder, der skal godkendes til at udstede plantepas. Samtidig stilles der krav til risikostyring under produktionen og til virksomhedernes plantesundhedsmæssige kompetencer og det fremtidige format af plantepasset. Du skal derfor være registreret ved Landbrugsstyrelsen, hvis du har behov for at udstede plantepas. Disse krav er også beskrevet i Vejledning om brugen af plantepas²⁸. Vi har oprettet en FAQ på LBST.dk²⁷. Her har du mulighed for at se spørgsmål og svar på hyppigt stillede spørgsmål.

Plantepasset attesterer, at planterne er produceret på et produktionssted under officiel kontrol og overholder EU's regler til plantesundheden.

Visse planter og planteprodukter skal følges af plantepas helt ud til den endelige forbruger, både ved internetsalg og ved andet salg, da de kan være værtsplanter for særligt alvorlige skadegørere. De er listet i bilag XIII til EU-Kommissionens gennemførelsesforordning om planteskadegørere²⁸.

Plantepasset gør det muligt at spore planterne tilbage til producenten. Det kan være afgørende, for at kunne finde tilbage til smitekilden, hvis man finder en plante angrebet af en reguleret skadegører.

Hvis du ikke finder svar på dine spørgsmål i vejledningen eller på FAQ'en, er du er velkommen til at kontakte Landbrugsstyrelsen, se kapitel 1.2.

10.4 Indførsel af frø fra lande uden for EU

Før du som privatperson køber en plante eller et planteprodukt, herunder frø, i lande uden for EU, skal du sikre dig et officielt plantesundhedscertifikat fra afsenderlandet. Der vil ellers være tale om en ulovlig indførsel. Der er ingen bagatelgrænse eller undtagelser i forhold til at have f.eks. lidt frø i bagagen eller et æble i tasken. Det gælder også, hvis du har købt planter eller frø i lande uden for EU via internettet. Vær derfor altid opmærksom på, hvem du handler med på internettet, da du selv er importør, når du køber frø på hjemmesider uden for EU. Hvis det er en dansk hjemmeside, der sælger fra Danmark, er det derimod hjemmesidevirksomheden, der er importør.

Hvis du køber og rejser med planter uden plantesundhedscertifikat eller med forbudte planter, vil planten eller frøet blive tilbageholdt i tolden, og du kan få en bøde. Plantesundhedsreglerne skal sikre, at der ikke indføres uønskede planteskadegørere sammen med planterne.

Hvis du ønsker at indføre frø fra lande udenfor EU, skal du derfor være opmærksom på disse krav og sikre dig et plantesundhedscertifikat fra eksportlandet, når frøet importeres til Danmark. Plantesundhedscertifikatet er et officielt dokument, som udstedes af plantesundhedsmyndigheden i eksportlandet, og som attesterer, at EU's importkrav er overholdt.

²⁶ Du finder Vejledning om brugen af plantepas her: <https://lbst.dk/virksomheder/gartneri/produktion-og-salg-i-eu/#c62050>

²⁷ Du finder Landbrugsstyrelsens FAQ her: <https://lbst.dk/virksomheder/gartneri/produktion-og-salg-i-eu/faq-plantepas/>

²⁸ Du finder EU-Kommissionens gennemførelsesforordning om planteskadegørere her. Forordningen er direkte gældende i Danmark: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R2072&from=DA>. Gennemførelsesforordningen (EU) 2021/2285, som angiver ændringer til gennemførelsesforordning (EU) 2019/2072, findes her: https://eur-lex.europa.eu/eli/reg_impl/2021/2285/oj

Kravene indebærer også, at forsendelser af nogle arter skal anmeldes til og kontrolleres af Landbrugsstyrelsen, når de indføres til Danmark. Det fremgår af bilag XI.A til EU-Kommissionens gennemførelsesforordning om planteskadegørere²⁹. For de fleste arter er der ikke krav om, at du anmelder, men indførelsen kan blive udtaget til stikprøvekontrol, som udtages på mindst 1%. Disse arter fremgår af forordningens bilag XI.B.

Reglerne er beskrevet i bekendtgørelse om import, transit og omladning af sendinger af planter og planteprodukter m.v., se kapitel 11.

På Landbrugsstyrelsens hjemmeside finder du lister over frø, der er omfattet af de nævnte krav, og her kan du også finde yderligere oplysninger om procedurer ved import af frø, der har plantesundhedsmæssige importkrav, samt om planteskadegørere³⁰.

Hvis man importerer frø til kommercielt brug, er der i øvrigt krav om, at man skal være registreret som importør ved Landbrugsstyrelsen.

Hvis en art er importforbudt, kan det i nogle tilfælde være muligt at indføre den til EU efter bestemmelserne om indeslutningsfaciliteter. Du kan få tilladelse til at indføre, importere eller transportere planteskadegørere, importforbudte planter og planteprodukter eller jord i forbindelse med forskning, forsøg og planteforædling eller til uddannelsesformål. Det er nødvendigt at sikre, at der ikke opstår plantesundhedsrisici i forbindelse med flytning af disse ellers importforbudte produkter, og derfor er de tilladelser som Landbrugsstyrelsen kan give, underlagt særlige betingelser og procedurer. En tilladelse afhænger bl.a. af at produktet udelukkende håndteres på en godkendt indeslutningsfacilitet. Det er Landbrugsstyrelsen der godkender indeslutningsfaciliteter³¹.

Udover plantesundhedskravene skal du også være opmærksom på, at der kun kan indføres frø fra lande udenfor EU af arterne i bilag 1, hvis landet er godkendt ligestillede tredjelande³². Ligestillede tredjelande er lande, hvor EU har vurderet, at deres sorts- og certificeringssystemer lever op til EU's krav.

Frø kan også være omfattet af CITES-bestemmelser, der regulerer handelen med truede dyr og planter. Frø omfattet af CITES-bestemmelser skal ledsages af en eksport- og importtilladelse³³.

10.5 Økologikrav

Økologisk frø skal opfylde de samme certificeringskrav som andre typer af certificeret frø, se kapitel 3, 7 og 9.

Du kan mærke certificeret og kontrolleret frø som økologisk efter reglerne i Vejledning om økologi til jordbrugets forsyningsvirksomheder m.v.³⁴ For dansk certificeret frø skal du skrive Landbrugsstyrelsens økologikontrolkode DK-ØKO-050 på partimærkesedlen i det nederste hvide felt, der er beregnet til øvrige oplysninger.

²⁹ Du finder EU-Kommissionens gennemførelsesforordning om planteskadegørere her. Forordningen er direkte gældende i Danmark: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019R2072&from=DA>

³⁰ Du kan læse mere om import og plantesundhedsmæssige krav for frøimport og plantesundhedsmæssige krav for frø her: <https://lbst.dk/virksomheder/import-og-eksport/import-ind-i-eu-plantensundhed-handelsnormer-og-cites/importkontrol-plantensundhed/> og om planteskadegørere her: <https://lbst.dk/tvaergaaende/plantensundhed>

³¹ Du kan læse mere om indeslutningsfaciliteter her: <https://lbst.dk/virksomheder/import-og-eksport/indfoersel-til-forskning-og-forsog-mv/>

³² Du finder de ligestillede tredjelande og hvilke arter, de er godkendt til, i EU-Kommissionens beslutning 2003/17/EC her: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32003D0017&from=EN>

³³ Du kan læse mere om reglerne for import af udryddelsestruede planter her: <https://lbst.dk/virksomheder/import-og-eksport/import-ind-i-eu-plantensundhed-handelsnormer-og-cites/udryddelsestruede-planter-cites/>

³⁴ Du finder Vejledning om økologi til jordbrugets forsyningsvirksomheder her: <https://lbst.dk/tvaergaaende/oekologi/forsyningsvirksomheder/>

Hvis du producerer økologiske produkter, skal du være opmærksom på kapitel 7 i Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion³⁵ om brug af frø, udplantningsplanter og vegetativt formeringsmateriale. Du skal altid have dokumentation på bedriften for oprindelse samt status og behandling af frø og formeringsmateriale. Dokumentationen kan bestå af frøposer/sække, følgesedler og faktura, hvoraf det blandt andet skal fremgå, at frøet er ubejdet.

10.6 Frøpartier af genmodificerede afgrøder samt utilsigtet iblanding af genmodificeret udsæd

Der gælder særlige regler for handel med frø af genmodificerede afgrøder (GM-afgrøder). Disse krav er beskrevet i en vejledning, som du kan finde på Landbrugsstyrelsens hjemmeside³⁶. Lovgrundlaget for godkendelse og dyrkning af genmodificerede afgrøder kan ligeledes findes på hjemmesiden³⁷. Reglerne finder anvendelse på markedsføring af GM-afgrøder til dyrkning.

Pr. 1. januar 2023 er der imidlertid ikke godkendt nogen GM-afgrøder til markedsføring til dyrkning i Danmark, så derfor er reglerne ikke aktuelle på nuværende tidspunkt.

Som importør af frø til brug som udsæd, skal du være opmærksom på, at der kan være en risiko for, at der utilsigtet er iblandet ikke-godkendt genetisk modificeret (GM) materiale i de importerede frø.

I Danmark er der ikke godkendt nogen genetisk modificerede afgrøder til dyrkning. Det betyder, at der ikke må importeres genetisk modificerede frø til udsæd til Danmark, heller ikke som utilsigtet iblanding i importeret ikke-genmodificeret frø til udsæd. Det fremgår af udsætningsdirektivet³⁸, som i Danmark bl.a. er gennemført i lov om miljø og genteknologi.

Landbrugsstyrelsen er ansvarlig for at føre tilsyn med, at lov om miljø og genteknologi overholdes for så vidt angår de dele, der vedrører udsætning af GMO i miljøet.

Landbrugsstyrelsen foranlediger, at et ulovligt forhold bliver lovliggjort, medmindre forholdet har underordnet betydning. Hvis der optræder ikke-godkendt GMO i et parti importeret frø til udsæd, kan Landbrugsstyrelsen nedlægge forbud imod, at det pågældende parti bliver bragt i handlen. Landbrugsstyrelsen kan også kræve, at partiet bliver destrueret. Hvis der allerede er bragt materiale fra det pågældende parti i handlen, kan Landbrugsstyrelsen kræve, at alt solgt frø til udsæd bliver kaldt tilbage og destrueret.

10.7 Brug af pesticider

Der gælder særlige regler for brug af pesticider til bejdning af frø. Bejdet frø og kartofler skal mærkes med navnet på det pågældende pesticid, aktivstoffet, samt relevante sikkerhedsforanstaltninger og restriktioner i forhold til anvendelsen af det bejdsede produkt.

Du kan få yderligere oplysninger om godkendelse og brug af plantebeskyttelsesmidler hos Miljøstyrelsen³⁹.

³⁵ Du finder Vejledning om økologisk jordbrugsproduktion her: <https://lbtst.dk/tvaergaende/oekologi/jordbrugsbedrifter/vejledning-om-oekologisk-jordbrugsproduktion/>

³⁶ Du finder Vejledning for leverandører af genetisk modificeret frø og vegetativt formeringsmateriale her: <https://lbtst.dk/tvaergaende/gmo-genetisk-modificerede-organismer/dyrkning-af-gm-afgroeder/vejledninger#c101885>

³⁷ Du finder lovgrundlaget for godkendelse og dyrkning af genmodificerede afgrøder her: <https://lbtst.dk/tvaergaende/gmo-genetisk-modificerede-organismer/lovgrundlag-om-gmo>

³⁸ Du finder udsætningsdirektivet 2001/18/EF her: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/?uri=celex%3A32001L0018>

³⁹ Du kan finde mere information om plantebeskyttelsesmidler her: <https://mim.dk/>

11. Lovgrundlag

Reglerne om frø omfatter bestemmelserne i:

- Bekendtgørelse nr. 1132 af 3. juli 2020 af lov om planter og plantesundhed m.v. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1132>
- Bekendtgørelse nr. 1131 af 3. juli 2020 af lov om plantenyheder <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1131>
- Bekendtgørelserne nr. 76 af 29. januar 2020 om formering af plantenyheder til erhvervsmæssig anvendelse i egen bedrift <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/76>
- Bekendtgørelse nr. 1013 af 26. juni 2020 om Plantenyhedsnævnet <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1013>
- Bekendtgørelse nr. 1539 af 19. december 2022 om optagelse af sorter af planteformeringsmateriale på den nationale sortsliste <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1539>
- Bekendtgørelse nr. 1301 af 22. september 2022 om sædekorn <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1301>
- Bekendtgørelse nr. 1221 af 30. august 2022 om markfrø <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1221>
- Bekendtgørelse nr. 1132 af 3. juli 2020 lov om planter og plantesundhed m.v. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1132>
- Bekendtgørelse nr. 1212 af 30. august 2022 om grøntsagsfrø <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1212>
- Bekendtgørelse nr. 1150 af 20. juli 2022 om grøntsagsplanter og grøntsagsplanteformeringsmateriale <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1150>
- Bekendtgørelse nr. 1148 af 20. juli 2022 om frugtplanter og frugtplanteformeringsmateriale <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1148>
- Bekendtgørelse nr. 1149 af 20. juli 2022 om prydplanteformeringsmateriale <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1149>
- Bekendtgørelse nr. 117 af 20. juli 2022 om plantesundhed <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1147>
- Bekendtgørelse nr. 436 af 8. april 2022 om import, transit og omladning af sendinger af planter og plante produkter m.v. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/436>
- Bekendtgørelse nr. 1010 af 26. juni 2020 om betaling for opgaver forbundet med sortslisteoptagelse, plantenyhedsbeskyttelse og certificering af planteformeringsmateriale <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1010>
- Bekendtgørelse nr. 1571 af 20. december 2022 om betaling for plantesundhedskontrol m.v. <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2022/1571>

Bestemmelserne i love og bekendtgørelser⁴⁰ og forordninger⁴¹ er uddybet i denne vejledning og andre vejledninger om handel med frø og sædekorn⁴². Forordninger er direkte gældende i Danmark.

Frøreglerne erstatter ikke andre regler, der regulerer dansk jordbrugsproduktion. Hvis et område er reguleret af både frøreglerne og andre regler, skal du derfor overholde alle reglerne.

⁴⁰ Du kan søge de til enhver tid gældende love og bekendtgørelser frem her: <https://www.retsinformation.dk/>

⁴¹ Du finder plantesundhedsforordningen her: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:32016R2031&from=da>

⁴² Du finder vejledningerne om frø her: <https://lbtst.dk/virksomheder/froe-og-saedekorn/vejledninger/> og <https://www.retsinformation.dk/>

Bilag 1. Regulerede arter og sorter pr. 1. januar 2023

1	2	3	4	5	6	7	8
Botanisk navn	Dansk navn	Krav om sortsregistrering og certificering jf. kapitel 2 og 3.7 NB. (C2) efter krydset betyder at kategorien C2 er tilladt for arten, dog ikke for hybrider NB. (H) betyder at handelsfrø er tilladt	Krav om sortsregistrering og mulighed for handel med bevaringsorter jf. kapitel 2 og 3.14	Krav om sortsregistrering og mulighed for handel som standardfrø eller hobby-sorter jf. kapitel 2, 3.10 og 3.15	Krav om sortsregistrering og certificering, men mulighed for lempeligere sortsafprøvning for økologiske sorter til økologisk brug fra 1. juli 2023 til 1. juli 2030 jf. kapitel 2 og 3.10	Mulighed for at producere og handle økologisk heterogent materiale jf. kapitel 2 og 3.10	Brug af egen udsæd tilladt for sorter, der er omfattet af sortsbeskyttelse jf. dog kapitel 2
Bederøer af arten:							
<i>Beta vulgaris</i>	Sukker- og foderroer	X	X			X	
Olie- og spindplanter:							
<i>Arachis hypogaea</i>	Jordnød	X	X			X	
<i>Brassica juncea</i>	Sareptasennep (brun sennep)	X	X			X	
<i>Brassica napus</i> (partim)	Raps	X	X			X	X
<i>Brassica nigra</i>	Sort sennep	X (H)	X			X	
<i>Brassica rapa</i> var. <i>silvestris</i>	Rybs	X	X			X	X
<i>Cannabis sativa</i>	Hamp, enbo Hamp, andre end enbo	X (C2) X	X X			X X	
<i>Carthamus tinctorius</i>	Saflor	X	X			X	

<i>Carum carvi</i>	Kommen	X	X		X	
<i>Glycine max</i>	Sojabønne	X	X		X	
<i>Gossypium</i> spp.	Bomuld	X	X		X	
<i>Helianthus annuus</i>	Solsikke	X	X		X	
<i>Linum usitatissimum</i>	Hør (spindhør, olieør)	X (C2)	X		X	X (olieør)
<i>Papaver somniferum</i>	Opiatvalmue	X	X		X	
<i>Sinapis alba</i>	Gul sennep	X	X		X	
Sædekorn:						
<i>Avena nuda</i>	Nøgen havre	X (C2)	X		X	
<i>Avena sativa</i> (herunder <i>A. byzantina</i>)	Almindelig havre	X (C2)	X		X	X
<i>Avena strigosa</i>	Purhavre	X (C2)	X		X	
<i>Hordeum vulgare</i>	Byg	X (C2)	X	X	X	X
<i>Oryza sativa</i>	Ris	X (C2)	X		X	X
<i>Phalaris canariensis</i>	Kanariegræs	X	X		X	X
<i>Secale cereale</i>	Rug	X	X	X	X	X
<i>Sorghum bicolor</i>	Durra	X	X		X	
<i>Sorghum sudanense</i>	Sudangræs	X	X		X	
<i>xTriticosecale</i>	Triticale	X (C2)	X		X	X
<i>Triticum aestivum</i> subsp. <i>aestivum</i>	Alm. hvede	X (C2)	X	X	X	X
<i>Triticum turgidum</i> subsp. <i>durum</i>	Durumhvede	X (C2)	X		X	X
<i>Triticum aestivum</i> subsp. <i>spelta</i>	Spelt	X (C2)	X		X	X
<i>Zea mais</i> (partim)	Majs, med undtagelse af perlemajs (popcorn) og almindelig sukermajs	X	X	X	X	
Foderplanter:						
<i>Poaceae</i> (<i>Gramineae</i>):	Græsser					
<i>Agrostis canina</i>	Hundehvene	X	X		X	

<i>Agrostis gigantea</i>	Storstoppet hvene	X	X	X
<i>Agrostis stolonifera</i>	Krybhvene	X	X	X
<i>Agrostis capillaris</i>	Almindelig hvene	X	X	X
<i>Alopecurus pratensis</i>	Engrævehale	X	X	X
<i>Arrhenatherum elatius</i>	Draphavre	X	X	X
<i>Bromus catharticus</i>	Amerikansk hejre	X	X	X
<i>Bromus sitchensis</i>	Alaska-hejre	X	X	X
<i>Cynodon dactylon</i>	Bermudagræs	X (H)	X	X
<i>Dactylis glomerata</i>	Hundegræs	X	X	X
<i>Festuca arundinacea</i>	Strandsvingel	X	X	X
<i>Festuca filiformis</i>	Finbladet svingel	X	X	X
<i>Festuca ovina</i>	Fåresvingel	X	X	X
<i>Festuca pratensis</i>	Engsvingel	X	X	X
<i>Festuca rubra</i>	Rød svingel	X	X	X
<i>Festuca trachyphylla</i>	Bakkesvingel	X	X	X
<i>Lolium multiflorum</i>	Italiensk rajgræs (herunder westerwoldisk rajgræs)	X	X	X
<i>Lolium perenne</i>	Almindelig rajgræs	X	X	X
<i>Lolium × hybridum</i>	Hybrid rajgræs	X	X	X
<i>Phalaris aquatica</i>	Glansfrø	X	X	X
<i>Phleum nodosum</i>	Knoldrottehale	X	X	X
<i>Phleum pratense</i>	Timothe	X	X	X
<i>Poa annua</i>	Enårig rapgræs	X (H)	X	X
<i>Poa nemoralis</i>	Lundrapgræs	X	X	X
<i>Poa palustris</i>	Sump-rapgræs	X	X	X
<i>Poa pratensis</i>	Engrapgræs	X	X	X
<i>Poa trivialis</i>	Almindelig rapgræs	X	X	X
<i>Trisetum flavescens</i>	Guldhavre	X	X	X
<i>xFestulolium</i>	Festulolium (hybrider, der stammer fra en krydsning af en art af	X	X	X

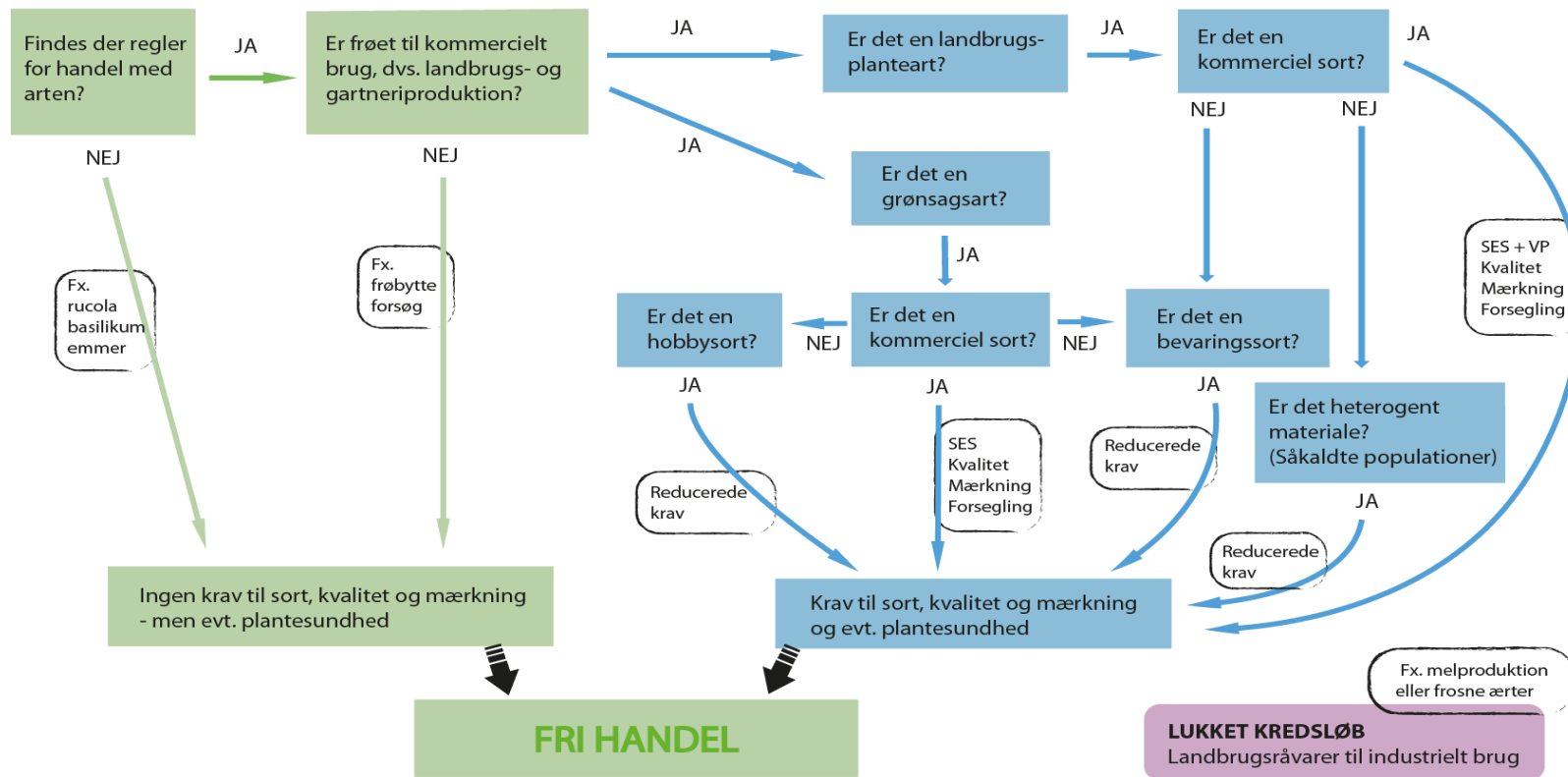
	slægten <i>Festuca</i> med en art af slægten <i>Lolium</i>)				
<i>Fabaceae</i> (<i>Leguminosae</i>):	Bælgplanter				
<i>Biserrula pelecinus</i>	Savbælg	X (H)	X	X	
<i>Galega orientalis</i>	Blå stregbælg	X (H)	X	X	
<i>Hedysarum coronarium</i>	Rød hanekløver	X	X	X	
<i>Lathyrus cicera</i>	Kikerfladbælg	X (H)	X	X	
<i>Lotus corniculatus</i>	Almindelig kællingetand	X	X	X	
<i>Lupinus albus</i>	Hvid lupin	X (C2)	X	X	
<i>Lupinus angustifolius</i>	Smalbladet lupin	X (C2)	X	X	
<i>Lupinus luteus</i>	Gul lupin	X (C2)	X	X	X
<i>Medicago dolosa</i>	Tornet sneglebælg	X (H)	X	X	
<i>Medicago italica</i>	Disc medic (engelsk navn)	X (H)	X	X	
<i>Medicago littoralis</i>	Kyst-sneglebælg	X (H)	X	X	
<i>Medicago lupulina</i>	Humlesneglebælg	X	X	X	
<i>Medicago murex</i>	Kærvsneglebælg	X (H)	X	X	
<i>Medicago polymorpha</i>	Krogsneglebælg	X (H)	X	X	
<i>Medicago rugosa</i>	Wrinkled medic/Gama medic (engelsk navn)	X (H)	X	X	
<i>Medicago sativa</i>	Lucerne	X	X	X	X
<i>Medicago scutellata</i>	Skjoldsneglebælg	X (H)	X	X	
<i>Medicago truncatula</i>	Tøndesneglebælg	X (H)	X	X	
<i>Medicago x varia</i>	Sandlucerne	X	X	X	
<i>Onobrychis viciifolia</i>	Foderesparsette	X (H)	X	X	
<i>Ornithopus compressus</i>	Flad fugleklo	X (H)	X	X	
<i>Ornithopus sativus</i>	Liden fugleklo	X (H)	X	X	
<i>Pisum sativum</i> (partim)	Markært	X (C2)	X	X	X
<i>Trifolium alexandrinum</i>	Aleksandrinerkløver	X	X	X	X

<i>Trifolium fragiferum</i>	Jordbærkløver	X (H)	X	X	
<i>Trifolium glanduliferum</i>	Glandular clover (engelsk navn)	X (H)	X	X	
<i>Trifolium hirtum</i>	Rose clover (engelsk navn)	X (H)	X	X	
<i>Trifolium hybridum</i>	Alsikekløver	X	X	X	
<i>Trifolium incarnatum</i>	Blodkløver	X	X	X	
<i>Trifolium isthmocarpum</i>	Moroccan clover (engelsk navn)	X (H)	X	X	
<i>Trifolium michelianum</i>	Balansa clover (engelsk navn)	X (H)	X	X	
<i>Trifolium pratense</i>	Rødkløver	X	X	X	
<i>Trifolium repens</i>	Hvidkløver	X	X	X	
<i>Trifolium resupinatum</i>	Omvendt kløver	X	X	X	X
<i>Trifolium squarrosus</i>	Squarrose clover (engelsk navn)	X (H)	X	X	
<i>Trifolium subterraneum</i>	Jordkløver	X (H)	X	X	
<i>Trifolium vesiculosum</i>	Pilebladkløver	X (H)	X	X	
<i>Trigonella foenum-graecum</i>	Almindelig bukkehorn	X (H)	X	X	
<i>Vicia benghalensis</i>	Bengalsk vikke	X (C2) (H)	X	X	
<i>Vicia faba</i> (partim)	Hestebønne	X (C2)	X	X	X
<i>Vicia pannonica</i>	Ungarsk vikke	X (C2) (H)	X	X	
<i>Vicia sativa</i>	Vandrevikke	X (C2)	X	X	X
<i>Vicia villosa</i>	Sandvikke	X (C2)	X	X	
Andre arter af foderplanter:					
<i>Brassica napus</i> var. <i>napobrassica</i>	Kålroe	X	X	X	
<i>Brassica oleracea</i> convar. <i>Acephala</i> var. <i>medullosa</i> + var. <i>viridis</i>	Fodermarvkål	X	X	X	

<i>Phacelia tanacetifolia</i>	Honningurt	X	X			X
<i>Plantago lanceolata</i> L.	Lancetvejbred	X (H)	X			X
<i>Raphanus sativus</i> var. <i>oleiformis</i>	Olieræddike	X	X			X
Grøntsager:						
<i>Allium cepa</i>	Kepaløg		X	X		X
	Skalotteløg		X	X		X
<i>Allium fistulosum</i>	Pibeløg		X	X		X
<i>Allium porrum</i>	Porre		X	X		X
<i>Allium sativum</i>	Hvidløg		X	X		X
<i>Allium schoenoprasum</i>	Purløg		X	X		X
<i>Anthriscus cerefolium</i>	Havekørvel		X	X		X
<i>Apium graveolens</i>	Bladselleri		X	X		X
	Knoldselleri		X	X		X
<i>Asparagus officinalis</i>	Almindelig asparges		X	X		X
<i>Beta vulgaris</i>	Rødbede		X	X		X
	Bladbede		X	X		X
<i>Brassica oleracea</i>	Grønkål		X	X		X
	Blomkål		X	X		X
	Hovedkål (rødkål og hvidkål/spidskål)		X	X		X
	Rosenkål		X	X		X
	Knudekål		X	X	X	X
	Savojkål		X	X		X
	Broccoli		X	X		X
	Palmekål		X	X		X
	Ribbekål (portugisisk kål)		X	X		X
<i>Brassica rapa</i>	Kinakål		X	X		X
	Majroe		X	X		X
<i>Capsicum annuum</i>	Spansk peber, herunder chillipeber og sød peber		X	X		X
<i>Cichorium endivia</i>	Endivie		X	X		X
<i>Cichorium intybus</i>	Julesalat		X	X		X
	Cikorierod	X				
	Italiensk cikorie		X	X		X
<i>Citrullus lanatus</i>	Vandmelon		X	X		X
<i>Cucumis melo</i>	Melon		X	X		X
<i>Cucumis sativus</i>	Almindelig agurk		X	X		X
	Drueagurk		X	X		X

<i>Cucurbita maxima</i>	Centnergræskar	X	X		X
<i>Cucurbita pepo</i>	Mandelgræskar, herunder moden græskar og ufo-squash, eller courgette, herunder umoden ufo-squash	X	X		X
<i>Cynara cardunculus</i>	Artiskok	X	X		X
	Kardon	X	X		X
<i>Daucus carota</i>	Have- og fodergulerod	X	X	X	X
<i>Foeniculum vulgare</i>	Almindelig fennikel	X	X		X
<i>Lactuca sativa</i>	Havesalat	X	X		X
<i>Solanum lycopersicum</i>	Tomat	X	X		X
<i>Petroselinum crispum</i>	Bladpersille	X	X		X
	Rodpersille	X	X		X
<i>Phaseolus coccineus</i>	Pralbønne	X	X		X
<i>Phaseolus vulgaris</i>	Buskbønne	X	X		X
	Stangbønne	X	X		X
<i>Pisum sativum</i> (partim)	Skalært	X	X		X
	Marvært	X	X		X
	Sukkerært	X	X		X
<i>Raphanus sativus</i>	Radise	X	X		X
	Ræddike	X	X		X
<i>Rheum rhabarbarum</i>	Haverabarber	X	X		X
<i>Scorzonera hispanica</i>	Haveskorzoner	X	X		X
<i>Solanum melongena</i>	Aubergine eller ægplante	X	X		X
<i>Spinacia oleracea</i>	Spinat	X	X		X
<i>Valerianella locusta</i>	Tandfri vårsalat	X	X		X
<i>Vicia faba</i> (partim)	Valsk bønne	X	X		X
<i>Zea mays</i> (partim)	Suktermajs	X	X		X
	Perlemajs	X	X		X
Andre arter:					
<i>Cicer arietinum</i> L.	Kikært				X

Bilag 2. Handel og udveksling af frø

Hobbyvejledningen om handel med og overdragelse af frø til ikke-kommerciel brug og bevaring

Landbrugsstyrelsen
Nyropsgade 30
1780 København V

www.lbst.dk